

ACC. NR. 148.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Dalarna Upptecknat av: Ernst Johansson.

Härad: Grangärde tlg Adress: _____

Socken: Ludvika Berättat av: _____

Uppteckningsår: _____ Född år _____ i _____

Uppteckningen rör

*Bonden o hans familj som blev.
förbannad av. finngubbe*

1-9

Jan-Erik Persson från Hällsjön såg bister ut, när han spände sin gamla krake för kärran för att köra ner till Smedjebacken och köpa ryssmjöl. "Hur ska detta sluta", mumlade han. "Under flera år har det varit missväxt, och nu har det blivit så stor nöd, att vi bergslagsbor måste blanda agnar i det unkna ryssmjölet". Under det han så talade för sig själv, steg han upp i kärran, och hästen började att sakta lunka över stallbacken ut mot byvägen. De hade inte hunnit långt, förrän en svart katt sprang över vägen. "Fördömda kattusling!" väste Jan-Erik, "vore det icke för att jag måste ha mjöl i dag, så skulle jag vända om, ty jag vet, att när jag möter en svart katt då händer det mig något ont. Men jag ska till Smedjebacken i dag, och när jag far hem, ska jag ha en säck mjöl på baksätet."

Utan missöden kom han fram till platsen där mjölet såldes. Men en sådan folkträngsel det var. Det fanns säkert inte många säckar kvar. Jan-Erik hoppade ner från kärran och sprang in i folkhopen, där han gav knuffar till höger och vänster. Det var ingen som tordes knuffa honom tillbaka, ty han var stor och stark, och i detta ögonblick såg han hemsk ut. "Ur vägen!" röt han till en liten puckerig gubbe, som inte godvilligt lagade sig åt sidan, i det han tog honom i rockkragen och kastade honom till marken. Om Jan-Erik då haft förmåga att tänka klart, så skulle han ha lämnat krymplingen i fred, ty denne var en finngubbe och ansågs kunna trolla. Gubben jämrade sig där han låg, men Jan-Erik sparkade till honom och härmade hans gnällande tal. Då flammade gubbens ögon av ilska, och han skrek så högt han kunde: "Jan-Erik, du har trampat andra under dina fötter, härmat, hånat, smädat och förbannat. För allt detta ska du inte få en glad dag till i ditt liv, och dina efterkommande ska få de fel, som du har hånat andra för." Jan-Erik hänskrattade och trängde sig ännu längre fram. Och han kom just i tid för att få den sista mjölsäcken. Men när han styrde kosan åt hemhället, tänkte han på, vad finngubben hade sagt, ty Jan-Erik hade varit gift ett halvår, och hans hustru väntade ett barn inom kort.

Tiden gick, och Jan-Erik glömde finngubbens ord. Men han blev påmind om dem, när hans pojke skulle lära sig att tala.

Pojken hade gnällig röst, och den fick han också ha kvar allt framgent. - Så småningom blev det sex syskon, och alla fingo de sina krämpor. Somliga av dem hade felaktiga benställningar, som dels voro medfödda, dels orsakade genom olyckor. En av syskonen, en flicka, fick redan när hon låg i vaggan en svår hicka, som inte lämnade henne ro varken dag eller natt, trots att hjälp söktes hos läkare. En av sönerna var folkskygg och strövide för det mesta omkring i skogarna. Folk påstod, att han var bergtagen. När han ibland kom hem för att få mat, kunde han inte stanna länge inne, för det var något som drog honom ut till bergen. Särskilt under mörka kvällar kom den obehagliga känslan över honom, att någon rök honom i kläderna, så fort han kom inom förstugutröskeln. Och ämnade han att lägga sig under hemmets tak, hördes skrapningar på fönsterrutorna, tjut och buller på vinden. Han måste ut. Till slut måste han helt övergå till dem, som ville ha honom i sitt våld, och en dag var han borta. Janx-Erik, han hänskrattade inte längre åt förbannelsen, som vilade över honom och hans närmaste. Han gick i stället och grubblade över den ofärd, som han hade bringat de sina. - En söndagsmorgen, när kyrkfolket gick förbi hans gård, dinglade hans kropp under en bjälke. Jan-Erik hade under kattugglans "klävitt, klävitt" lämnat det jordiska.